

STRATEGIA ROZWOJU ROLNICTWA JAKO INSTRUMENT REALIZACJI CELÓW POLITYKI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ POLSKI

Radosław Lewandowski, Anna Skwara

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Streszczenie. Niniejszy artykuł jest głosem w dyskusji o roli planowania strategicznego, w tym konieczności opracowania i wdrożenia w Polsce krajowej strategii rozwoju rolnictwa. W pracy wykorzystano publikacje Głównego Urzędu Statystycznego, Eurostat i Komisji Europejskiej z lat 2002–2007, a także opracowania naukowe i dokumenty z resortu rolnictwa. Efektywność produkcji rolnej prowadzonej w polskich gospodarstwach odbiega zasadniczo od wielkości charakteryzujących gospodarstwa w „starych” krajach Unii Europejskiej. Strategia, opracowana na podstawie kompleksowej diagnozy sektora rolniczego pozwoli na dobór odpowiednich instrumentów oddziaływania tak na szczeblu krajowym, jak i wspólnotowym, prowadzących do osiągnięcia przyjętych celów, wpisujących się w ogólnokrajową strategię rozwoju. Planowanie strategiczne, wykorzystujące również doświadczenia innych krajów korzystających ze wsparcia w ramach Wspólnej Polityki Rolnej ma na celu ochronę polskiego rolnictwa przed powieleniem błędów, jakie niewątpliwie, obok korzyści płynących ze wspólnotowej polityki, już wystąpiły.

Słowa kluczowe: planowanie strategiczne, strategia rozwoju rolnictwa, gospodarstwa rolne, obszary wiejskie

WSTĘP

W materiale podsumowującym najważniejsze wątki z dyskusji, jaka odbyła się w trakcie międzynarodowej konferencji naukowej pt. ”Ekonomiczne i społeczne uwarunkowania rozwoju polskiej gospodarki żywnościowej po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej”, zorganizowanej w dniach 12–14 grudnia 2007 roku w Domu Polonii

Adres do korespondencji – Corresponding author: Anna Skwara – Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Polityki Agrarnej i Marketingu, ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa, anna.skw@gmail.com; Radosław Lewandowski, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Ekonomiki Rolnictwa i Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych, ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa, lewandowski_@op.pl

w Pułtusku przez IERiGŻ-PIB, można wyczytać, iż (...) *wiele osób, debatując na temat polityki rolnej zapomina, że z chwilą uzyskania statusu kraju członkowskiego Unii Europejskiej, Polska tak jak pozostałe kraje utraciła możliwość samodzielnego kształtowania polityki rolnej. Ewentualne specyficzne programy dodatkowego wsparcia wychodzące poza granice WPR muszą być akredytowane przez Komisję Europejską. Każdy kraj członkowski ma natomiast możliwość, a nawet obowiązek aktywnego uczestniczenia w dyskusji i pracach określających kształt i zasady funkcjonowania wspólnej polityki rolnej po roku 2013* [Józwiak 2008].

Powyższe stwierdzenie może sugerować, iż objęcie kraju członkowskiego mechanizmami wspólnotowymi zwalnia go z konieczności kreowania własnej wizji rozwoju kraju. Nic bardziej mylnego. Wpływ czynników zewnętrznych, jak przede wszystkim skutki globalizacji oraz włączanie się w procedury UE wymagające od Polski, jako kraju członkowskiego, aktywnego uczestnictwa w tworzeniu wizji rozwoju UE w perspektywie średnio- i długookresowej, wymusza myślenie o potrzebie i zakresie programowania rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Jedynie odpowiednio wczesna identyfikacja własnych, nadrzędnych celów rozwojowych, w tym również odnoszących się do rolnictwa, umożliwić może tworzenie europejskiej przestrzeni dla ich realizacji. Polska, jako jeden z największych beneficjentów dwóch najbardziej kosztownych polityk wspólnotowych (wspólnej polityki rolnej oraz polityki spójności), jest swego rodzaju laboratorium doświadczalnym tych polityk. Czy wykorzystana dostępna w ramach tych polityk instrumenty dla modernizacji kraju i gospodarki? Jakie będą tego trwałe efekty w odniesieniu do sytuacji Polski w świecie i w UE? Czy zostaną dokonane zmiany w sposobie funkcjonowania instytucji publicznych i zostanie dokonana mobilizacja kapitału społecznego dla zapewnienia rozwoju w dłuższym horyzoncie czasowym? Odpowiedzi na te pytania będą miały wpływ na kierunki i kształt dalszych reform polityk wspólnotowych. Dlatego tak istotne dla realizacji polityki rozwoju kraju staje się zapewnienie układu odniesienia (wizji i podstawowych zasad) w zakresie społecznym, gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym.

Na wstępie dokumentu „Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski”¹ zwrócono uwagę na konieczność wypracowania modelu zarządzania rozwojem, który ma na celu zwiększenie skuteczności programowania i wdrażania polityki rozwoju oraz podniesienie jakości funkcjonowania instytucji publicznych. Ma on stanowić podstawę dla dalszych działań reformujących sposób prowadzenia i realizacji polityki rozwoju. Wynika to między innymi z faktu, że właściwe określanie celów rozwojowych i zapewnienie możliwości ich realizacji nie jest jedynie funkcją ilości dostępnych środków finansowych. W dokumencie stwierdzono, że (...) *ważnym, obok środków finansowych, a w dłuższej perspektywie nawet daleko bardziej istotnym czynnikiem, decydującym o rozwoju kraju, jest funkcjonowanie systemu zarządzania w sektorze publicznym. Sposób i jakość funkcjonowania tego systemu w całości oraz na poszczególnych szczeblach zarządzania decyduje w dużej mierze o zdolności do odpowiedniego reagowania państwa, czy też regionu (a tak naprawdę klasy politycznej i instytucji publicznych) na strategiczne wyzwania*

¹Dokument opracowany przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, we współpracy z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów i Zespołem Doradców Strategicznych Prezesa Rady Ministrów, przyjęty na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 27 kwietnia 2009 roku.

pojawiające się we współczesnym świecie.” Ponadto, (...) istotne znaczenie dla powodzenia strategii rozwojowej mają: umiejętności klasy politycznej, jakość funkcjonowania systemu prawnego oraz kultura administracyjna zakorzeniona w instytucjach państwa, w tym zdolność do bieżącego uczenia się i reagowania na zmiany w otoczeniu. Zauważono także, że Programowanie poszczególnych sektorów (działów) gospodarki lub wybranych dziedzin polityki społeczno-gospodarczej należy do poszczególnych resortów według ich kompetencji. (...) panuje w tym względzie duża dowolność i „kreatywność” resortów w tworzeniu kolejnych dokumentów programowych, przy jednoczesnym braku dostatecznej koordynacji działań związanych z programowaniem między poszczególnymi resortami oraz między rządem a samorządem. Całość skutkuje m.in. niespójnością wewnętrzną i zewnętrzną prowadzonych działań, jak i w zakresie poszczególnych dokumentów, np. brakiem wystarczających powiązań pomiędzy strategiami sektorowymi i programami, opracowywanymi przez poszczególne podmioty.

ISTOTA STRATEGII ROLNICTWA W POLSKICH WARUNKACH

W Polsce nie ma obecnie opracowanego strategicznego dokumentu odnoszącego się do rolnictwa, który oparty na kompleksowej diagnozie, uwzględniającej regionalne zróżnicowanie, określałby priorytety w sektorze rolnym, wpisujące się w ogólnokrajową strategię rozwoju; porządkował definicje w zakresie rolnictwa². Dokument taki powinien być podstawą do wyboru odpowiednich instrumentów spośród dostępnych tak na szczeblu krajowym, jak i na szczeblu wspólnotowym, prowadzących do osiągnięcia określonego uprzednio celu.

Liczne opracowania, w tym zwłaszcza prezentowane przez resort rolnictwa, który jest w głównej mierze odpowiedzialny za kształtowanie polityki wobec sektora rolnego, jak również dyskusje, jakie toczą się na ten temat, odnoszą się w zasadzie do rozdzielania środków finansowych w ramach wspólnej polityki rolnej³. Prawdopodobnie wynika to z faktu, że w jej ramach jest możliwa do uzyskania największa pula pieniężna, jaką Polska może wyasygnować na politykę rolną. Jednakże skupianie się głównie na finansowych aspektach wsparcia tej tematyki, w myśl zasady im więcej tym lepiej, jest nieporozumieniem, są bowiem możliwości stosowania innych narzędzi oddziaływania na gospodarkę. Niejednokrotnie już sam fakt dokonania transferu uznawany jest za argument o pozytywnej ocenie realizacji programów pomocowych, korzystnym ich wpływie na rozwój rolnictwa, w tym na poprawę konkurencyjności polskich gospodarstw rolnych⁴. Takie ujmowanie kwestii jest kontrowersyjne wobec wątpliwości, jakie budzą na przykład rzeczywiste funkcje zawarte w poszczególnych osiach PROW⁵. Udzielanie wsparcia finansowego nie może być celem samym w sobie; powinno ono być natomiast środkiem

²W Polsce nie ma na przykład jednej definicji gospodarstwa rolnego, czy też rolnika, producenta rolnego. Skutkuje to mnogością danych statystycznych, co prowadzić może do nieporozumień, niejasności w ich interpretowaniu i przyjmowania błędnych założeń, co do istoty i kierunku udzielanej pomocy.

³Porównaj [PROW], [WPR... 2007], [Polska... 2008], [Zarys... 2009].

⁴Porównaj [Banecki, Nurzyńska, Wiatrak 2008], [Mironczuk, Rak, 2008], [Kołycka 2008].

⁵Porównaj [Zawalińska 2008].

do osiągnięcia uprzednio założonych celów. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera potrzeba przeprowadzania ewaluacji, tj. oceny już zrealizowanych programów pomocowych w zakresie skutków ekonomicznych, społecznych i środowiskowych, jakie one przynoszą.

Na przestrzeni lat we Wspólnocie nie udało się tak naprawdę opracować efektywnego systemu wspierania producentów rolnych. Stosunkowo niewielka część środków pomocowych, bo zaledwie od 10% do 50% trafiała bezpośrednio do rolnika w zależności od systemu wsparcia [The Incidence... 2002]. Państwa starej Unii przez lata korzystały ze środków WPR i wypracowały model rolnictwa intensywnego, opartego o mechanizację i chemizację, umożliwiającą poprawę produktywności. Jednakże wykorzystanie technologii w uprawie roślin i hodowli zwierząt miało także słabe strony – postępującą degradację środowiska naturalnego i wyższe koszty produkcji. W latach 2001–2003 uzyskiwane subsydia stanowiły nawet do 100% w strukturze dochodu rolników z Danii, Finlandii, Szwecji, W. Brytanii, Luksemburga, Niemczech, czy Francji [Goraj 2005]. To oznacza, że istnieją gospodarstwa rolne we Wspólnocie, które pomimo lepszych wyników produkcyjnych bez pomocy nie są w stanie funkcjonować na rynku. Problem ten dotyczy również niektórych pozostałych rozwiniętych gospodarczo krajów na świecie – większy niż przeciętnie w UE udział wsparcia w dochodach producentów rolnych występuje w Japonii, Islandii, Korei Południowej, Norwegii czy Szwajcarii [OECD].

Pomimo obserwowanej tendencji spadkowej Polska, obok Rumunii, w stosunku do pozostałych państw członkowskich Wspólnoty, ma największą liczbę gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą⁶. Średnia wielkość ekonomiczna tak ujmowanego gospodarstwa w kraju była w latach 2002–2007 trzykrotnie mniejsza niż przeciętnie w Unii Europejskiej⁷. Połowa spośród polskich gospodarstw rolnych miała wielkość ekonomiczną poniżej 1 ESU⁸, a aż 80% poniżej 4 ESU – wielkości granicznej określonej w PROW, powyżej której są one uznawane za żywotne ekonomicznie. Na przestrzeni ostatnich 7 lat struktura ta w kraju nie zmieniła się istotnie [Eurostat]. Ponadto Polska, po Rumunii i Bułgarii, pomimo obserwowanego trendu spadkowego, posiada największy odsetek osób pracujących w sektorze rolnym wśród pracujących ogółem w kraju⁹. Po 2004 roku rośnie wartość brutto sektora rolnego, ale ma on coraz mniejszy udział w strukturze gospodarki¹⁰.

⁶W 2007 roku było ich 2,39 mln wobec 1,7 mln we Włoszech, 1,0 mln w Hiszpanii, 0,53 mln we Francji czy 0,37 mln w Niemczech [Eurostat].

⁷W 2007 roku w Polsce było to 3,6 ESU wobec 11,6 ESU przeciętnie w UE-27 oraz 53,6 ESU we Francji, 49,5 ESU w Niemczech, 20,6 ESU w Hiszpanii, 14,9 ESU we Włoszech [Eurostat].

⁸European Size Unit – wielkość ekonomiczna gospodarstwa. Obok typu rolniczego stanowi podstawę klasyfikacji gospodarstw rolnych, różnicując ich wyniki produkcyjne i ekonomiczne. Może być zatem przyjęta jako parametr oceny ich pozycji konkurencyjnej [Marcysiak 2008]. Stanowi sumę standardowych nadwyżek bezpośrednich wszystkich działalności prowadzonych w tym gospodarstwie. Wartość 1 ESU jest ustalana przez Komisję Europejską. Od 1984 roku wynosi 1200 euro.

⁹14,7% wobec 5,8% średnio w UE-27 [Polska... 2009].

¹⁰W 2007 roku wartość dodana w sektorze rolniczym w Polsce stanowiła 4,3%, a w UE-27 1,8% ogólnej wartości dodanej w tych gospodarkach, podczas gdy jeszcze na przykład w 2000 roku było to odpowiednio 5,0% oraz 2,4% [OECD].

Niejednokrotnie argumentem przytaczanym jako korzystny wpływ Wspólnej Polityki Rolnej na sytuację w sektorze gospodarstw rolnych w Polsce jest wzrost uzyskiwanych dochodów. W 2008 roku były one ponaddwukrotnie wyższe w stosunku do odnotowanych przeciętnie w 2003 roku [Kowalski 2009]. Należy jednakże zwrócić uwagę na fakt, że wzrost ten nie byłby możliwy na taką skalę, gdyby nie płatności, których udział w dochodach zwiększył się w tym czasie z 9 do 50%. Poziom dochodów bez uwzględnienia płatności wzrósł o 31%, tj. podobnie jak w przypadku średniego wynagrodzenia netto w gospodarce narodowej. Wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej maleje udział dopłat w strukturze dochodów gospodarstwa rolnego [Goraj 2005]. Nasuwa się pytanie, na ile wzrost dochodów w gospodarstwach rolnych (bez dopłat) był wynikiem poprawy efektywności wytwarzania w następstwie podjętych inwestycji, np. w ramach SPO „Restrukturyzacja...” czy PROW.

Kolejne dane wskazują, że w latach 2004–2006 gospodarstwa rolne o wielkości do 8 ESU (tj. aż 89,7% wszystkich krajowych gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą) nie osiągnęły poziomu średniorocznego dochodu netto z pracy własnej w całej gospodarce polskiej, a ponadto nie odtwarzały w pełni zużywającego się majątku trwałego, co stawia pod znakiem zapytania trwałość ich dalszej egzystencji. Dopiero gospodarstwa rolne o wielkości 8–16 ESU osiągały dochód zbliżony do poziomu paritetowego, a w gospodarstwach o wielkości powyżej 16 ESU przewyższały go [Józwiak 2008].

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W kontekście powyższych informacji rodzi się wiele elementarnych pytań o politykę wobec polskiego rolnictwa: jaka jest rola państwa w jej kształtowaniu, w jakim zakresie i z wykorzystaniem jakich instrumentów może wspierać rolnictwo, kogo ma dotyczyć polityka sektorowa – wszystkich podmiotów sektora rolnego, gospodarstw domowych na wsi posiadających ziemię, gospodarstw wykazujących dochody z rolnictwa, a może gospodarstw, których głównym źródłem utrzymania jest rolnictwo, czy też gospodarstw towarowych?¹¹. Czy rolnictwo polskie ma być swoistym skansenem Europy, czy też prężnym, konkurencyjnym działem funkcjonującym zgodnie z poszanowaniem środowiska naturalnego? W jakim stopniu ma być intensywne? Przytaczane w niniejszym artykule wartości i wskaźniki dotyczące polskiego rolnictwa daleko odbiegają od przeciętnych we Wspólnocie – zbyt daleko, by rodzimą, ekstensywną produkcję traktować jako argument

¹¹Jest to istotny problem, bowiem spośród przedstawionych uprzednio 2,39 mln gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą w Polsce w 2007 roku, tylko niespełna 1,5 mln, tj. ok. 60% otrzymało pomoc w ramach płatności bezpośrednich z racji wielkości posiadanego areálu UR. W 2006 roku we Włoszech i w Hiszpanii było to ok. 90% gospodarstw, we Francji ok. 80%, w Niemczech praktycznie 100% [Eurostat]. Jednocześnie w Polsce liczbę 1,5 mln gospodarstw GUS podaje jako gospodarstwa towarowe, tj. sprzedające więcej niż 50% wartości wytworzonej produkcji rolniczej [Charakterystyka... 2008], natomiast w polu obserwacji FADN znajduje się ok. 0,75 mln gospodarstw, z czego co najwyżej 0,5 mln ma potencjał ekonomiczny do funkcjonowania na rynku [FADN]. Skoncentrowanie pomocy na tych gospodarstwach byłoby z korzyścią dla polskiego rolnictwa.

za utrzymaniem za publiczne pieniądze tak dużej rzeszy małych i nieekonomicznych gospodarstw rolnych.

Należy przy okazji podkreślić, że polityka rolna nie jest jedynym czynnikiem stanowiącym o rozwoju obszarów wiejskich. Przeciwno takiemu podejściu przemawia wiele argumentów, w tym jeden zasadniczy – wieś to nie jest tylko rolnictwo. Produkcja rolna owszem, skoncentrowana jest na obszarach wiejskich, ale trzeba mieć na uwadze fakt, że ludność bezrolna stanowiła w Polsce pod koniec 2007 roku prawie 55% ogółu ludności wiejskiej [Rocznik... 2008]. W 2007 roku najwyższym odsetkiem ubogich osób na wsi odznaczały się rodziny niemające własnego gospodarstwa rolnego i utrzymujące się głównie ze świadczeń społecznych innych niż emerytura i renta (ok. 31%) [Sytuacja... 2008]. Średni miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych rolników stanowił 90%, a ogółem na wsi 80% średniego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych w kraju [Budżety... 2008]. To wskazuje, że myśląc o rozwoju obszarów wiejskich należy mieć na względzie całą ich społeczność. Zwłaszcza, że sama polityka rolna w Polsce nie dociera do wszystkich gospodarstw związanych z produkcją rolniczą. Sytuacja dochodowa mieszkańców wsi w kraju jest zróżnicowana regionalnie. Jakość i zasobność kapitału ludzkiego winna w głównej mierze decydować, w którym kierunku powinny rozwijać się obszary wiejskie w Polsce.

PIŚMIENNICTWO

- Banecki J., Nurzyńska I., Wiatrak T., 2008. Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich na lata 2004–2006.” Wstępna ocena, *Wieś i Rolnictwo*, nr 4 (141).
- Budżety gospodarstw domowych w ... 2007, 2008, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa.
- Charakterystyka gospodarstw rolnych w... [2008], Główny Urząd Statystyczny, Warszawa.
- Eurostat. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database
- FADN. www.fadn.pl
- Goraj L., 2005. Wpływ płatności bezpośrednich na dochody polskich gospodarstw rolnych, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej. www.ukie.gov.pl
- Józwiak W., 2008. Dylematy efektywności polskiego rolnictwa [w:] *Rozwój sektora rolno-spożywczego w Polsce na tle tendencji światowych*, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, nr 101, Warszawa.
- Kołycka J., 2008. Finansowanie Rozwoju wsi i rolnictwa środkami publicznymi, *Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Ekonomika i organizacja gospodarki żywnościowej*, nr 63.
- Kowalski A., 2009. Polski sektor żywnościowy 5 lat po akcesji, materiał zaprezentowany na międzynarodowej konferencji „Rolnictwo i obszary wiejskie – 5 lat po akcesji Polski do Unii Europejskiej”, Warszawa, 28–29 kwietnia 2009 r., Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. www.minrol.gov.pl
- Marcysiak A., 2008. Wielkość ekonomiczna gospodarstw jako element oceny ich pozycji konkurencyjnej, [w:] *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu*, Tom X, Zeszyt 2, Warszawa – Poznań – Lublin.
- Mironczuk A., Rak A.M., 2008. Źródła wsparcia gospodarstw rolnych po integracji Polski z Unią Europejską [w:] *Problemy rolnictwa światowego, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Tom 5 (XX)*.

- OECD. baza danych <http://stats.oecd.org>
- Polska w Unii Europejskiej [2009], GUS, Warszawa. www.stat.gov.pl
- Polska wizja Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 roku – założenia i wstępne propozycje, 2008. Dokument konsultacyjny, Warszawa, listopad 2008, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. www.minrol.gov.pl
- PROW 2004-2006, 2007-2013, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. www.minrol.gov.pl
- Rocznik statystyczny rolnictwa i obszarów wiejskich, 2008. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa.
- Sytuacja gospodarstw domowych w 2007 r. w świetle wyników badań budżetów gospodarstw domowych, 2008. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa.
- The incidence and income transfer efficiency of farm support measures, 2002. Working party on agricultural policies and markets, AGR/CA/APM(2001)24/FINAL.
- WPR. Nowoczesna polityka rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, 2007. Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA, Warszawa, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. www.minrol.gov.pl
- Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski, 2009. Dokument opracowany przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, we współpracy z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów i Zespołem Doradców Strategicznych Prezesa Rady Ministrów, przyjętym na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 27 kwietnia 2009 roku. www.mrr.gov.pl
- Zarys kierunków rozwoju obszarów wiejskich, dokument zaakceptowany przez Kierownictwo MRiRW w dniu 3.02.2009 r., Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. www.minrol.gov.pl
- Zawalińska K., 2008. Ile jest spójności, a ile efektywności w polityce rozwoju obszarów wiejskich w Polsce? *Więś i rolnictwo*, nr 2 (139).

AGRICULTURE DEVELOPMENT STRATEGY AS A TOOL OF SOCIO-ECONOMIC POLICY OBJECTIVES REALIZATION IN POLAND

Abstract. The present article is the voice in discussion about strategic planning and need of creation the national agricultural development strategy in Poland. The Main Statistic Office, Eurostat and European Commission in years 2002–2007 as well as scientific and Polish department of agriculture publications were used in the paper as the sources. Polish farms agricultural production efficiency stays away from efficiency characterizing farms in the “old” European Union countries. Strategy, based on agricultural sector complex diagnosis, will allow select proper instruments of interactions on national as well as European Union’s level, leading to targets according to the national-wide socio-economic development strategy. This strategy should, in face of hitherto experience got by countries benefits from common agricultural policy, protect Polish agriculture from copying errors, which have taken a stand although benefits, from the CAP till now.

Key words: strategic planning, agriculture development strategy, farms, rural areas

Zaakceptowano do druku – Accepted for print 15.05.2009